

Informacja w sprawie ustawy z dnia 25 lipca 2025 r. o Instytucie imienia Wincentego Witosa

Celem ustawy z dnia 25 lipca 2025 r. o Instytucie imienia Wincentego Witosa jest utworzenie Instytutu imienia Wincentego Witosa, zwanego dalej: „Instytutem”, oraz określenie organizacji i zasad jego działania.

Celem działalności Instytutu będzie inicjowanie, podejmowanie i wspieranie działań mających na celu:

- 1) ochronę, kultywowanie oraz szerzenie myśli narodowej i patriotycznej Wincentego Witosa;
- 2) inicjowanie i podejmowanie działań mających na celu przybliżenie postaci Wincentego Witosa;
- 3) upamiętnianie działań zmierzających do obrony niepodległości oraz budowania demokratycznego, niepodległego i niezależnego od wpływów zewnętrznych Państwa Polskiego;
- 4) upamiętnienie żyjących, zmarłych lub zamordowanych ofiar zbrodni sowieckich, zbrodni niemieckich lub innych przestępstw stanowiących zbrodnie przeciwko pokojowi, demokracji i Państwu Polskiemu w XX wieku;
- 5) prowadzenie badań w zakresie nauk historycznych oraz badań interdyscyplinarnych z wykorzystaniem narzędzi pokrewnych nauk humanistycznych i społecznych, a w szczególności badanie, dokumentowanie i poszerzanie wiedzy na temat totalitaryzmów XX wieku;
- 6) gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie relacji ofiar i świadków zbrodni reżimów totalitarnych oraz popularyzowanie wiedzy na ten temat;
- 7) współpracę z placówkami oświatowo-kulturalnymi, których patronem jest Wincenty Witos;
- 8) opiekę nad miejscami pamięci związanymi z Wincentym Witosem.

Instytut będzie posiadał osobowość prawną i będzie działał jako instytut badawczy w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2024 r. poz. 534).

Siedzibą Instytutu będzie miasto stołeczne Warszawa.

Nadzór nad Instytutem będzie sprawował minister właściwy do spraw rolnictwa.

Organami Instytutu będą:

1) Dyrektor Instytutu - powoływany na 5-letnią kadencję, spośród kandydatów przedstawionych przez Radę Naukową w terminie 3 miesięcy od dnia powstania wakatu na tym stanowisku, przez ministra właściwego do spraw rolnictwa. Powołanie będzie stanowiło nawiązanie stosunku pracy na podstawie powołania w rozumieniu ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2025 r. poz. 277 i 807). Wynagrodzenie Dyrektora Instytutu będzie ustalane przez ministra właściwego do spraw rolnictwa zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2136);

2) Rada Naukowa – składająca się z nie mniej niż trzech i nie więcej niż siedmiu członków, którym z tytułu działalności w Radzie Naukowej nie będzie przysługiwało wynagrodzenie. Zadania i kompetencje Rady Naukowej, czas trwania jej kadencji oraz kwalifikacje osób będących członkami Rady Naukowej, a także tryb powoływania Rady Naukowej zostaną określone w statucie Instytutu.

Instytut będzie prowadził samodzielną gospodarkę finansową na zasadach określonych w przedmiotowej ustawie oraz ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych. Podstawą gospodarki finansowej Instytutu będzie roczny plan finansowy ustalany przez Dyrektora Instytutu na okres roku obrotowego. Przychodem Instytutu będzie coroczna dotacja podmiotowa z budżetu państwa, przekazywana przez ministra właściwego do spraw rolnictwa ze środków ujętych w części budżetowej, której jest dysponentem, przeznaczona na pokrycie bieżących kosztów realizacji zadań Instytutu.

Instytut będzie mógł ustanawiać i finansować stypendia dla wyróżniającej się młodzieży wywodzącej się ze środowiska wiejskiego, oraz zwycięzców konkursów wiedzy o Wincentym Witosie i jego współpracownikach. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz pozbawiania stypendiów, a także rodzaje i wysokość stypendiów, mając na celu maksymalne uproszczenie procedury ich przyznawania oraz zapewnienie jej jednolitości i przejrzystości.

Ustawa zawiera przepisy przejściowe i dostosowujące:

Minister właściwy do spraw rolnictwa, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, wyposaży Instytut w nieruchomości niezbędne do rozpoczęcia jego działalności lub zapewni Instytutowi środki na pozyskanie takich nieruchomości. Państwowe jednostki budżetowe będą mogły, przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, nieodpłatnie przekazywać na potrzeby Instytutu mienie pozostające w ich władaniu. Instytut zostanie zwolniony z podatku dochodowego od osób prawnych oraz podatku od towarów i usług z tytułu wyposażenia oraz nie będzie ponosił opłat sądowych w zakresie związanym z

wyposażeniem. Minister właściwy do spraw rolnictwa przyzna Instytutowi w 2025 r. ze środków budżetu państwa ujętych w części budżetowej, której jest dysponentem, jednorazową dotację w wysokości 10 milionów złotych na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe. Niewykorzystane w 2025 r. środki dotacji przejdą na kolejne lata obrotowe. Środki dotacji będą mogły zostać również przeznaczone na pozyskanie, za zgodą ministra, nieruchomości niezbędnych do rozpoczęcia działalności Instytutu w przypadku niewyposażenia Instytutu w nieruchomości, jak również finansowanie kosztów, w tym inwestycji, związanych z działalnością Instytutu.

Minister właściwy do spraw rolnictwa, w drodze zarządzenia, powoła w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie ustawy Pełnomocnika do spraw Organizacji Instytutu imienia Wincentego Witosa, określając zakres jego zadań i środki niezbędne do ich realizacji oraz ustalając jego wynagrodzenie. Celem działania Pełnomocnika będzie zorganizowanie Instytutu, zatrudnienie pracowników Instytutu oraz podjęcie innych czynności niezbędnych do rozpoczęcia pracy Instytutu. Pełnomocnik ustali roczny plan finansowy Instytutu na 2025 r.

Pełnomocnik zakończy swoją działalność z chwilą powołania Dyrektora Instytutu lub osoby pełniącej obowiązki Dyrektora Instytutu.

Instytut nabydzie osobowość prawną z dniem wejścia w życie ustawy. Ustawa zobowiązuje Pełnomocnika do niezwłocznego złożenia wniosku o wpisanie Instytutu do Krajowego Rejestru Sądowego.

W celu wykonania przepisów ustawy Prezes Rady Ministrów dokona w drodze rozporządzenia, przeniesienia planowanych dochodów i wydatków budżetowych, w tym wynagrodzeń oraz limitów zatrudnienia, między częściami, działami i rozdziałami budżetu państwa z zachowaniem przeznaczenia środków publicznych wynikającego z ustawy budżetowej. W celu wykonania przepisów ustawy minister właściwy do spraw rolnictwa dokona przeniesienia wydatków między działami klasyfikacji budżetowej w ramach części budżetowej, której jest dysponentem.

Ustawa wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia